

ISSN 2587- 2001 e-ISSN 2618-6187

ANASAY

3 Aylık Ulusal Hakemli - Süreli Dergi -Yıl:4 – Sayı:14 - Kasım 2020

koynunda büyüdük

**DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ 19 MAYIS
KUTLAMALARININ AYIN TARİHİ MECMUASI'NA
YANSIMASI (1950-1955)**

*REFLECTION OF 19 MAY CELEBRATIONS IN DEMOCRATIC
PARTY PERIOD ON THE HISTORICAL MAGAZINE OF THE
MONTH (1950-1955)*

DOI: 10.33404/anasay.757632

Çalışma Türü: Araştırma Makalesi / Research Article¹

Onur SEMİZ*

ÖZ

Bu araştırmanın konusu, Demokrat Parti yönetiminin ilk beş yılında yapılan 19 Mayıs Kutlamalarının önemli bir tarihi kaynak niteliği olan Ayın Tarihi mecmuasındaki yansımalarıdır. Araştırmada, Osmanlı Devleti döneminde millî bayram kültürünün gelişimi ve 19 Mayıs tarihinin millî bayram olma süreci anlatıldıktan sonra 1950-1955 yılları arasında gerçekleştirilen 19 Mayıs törenlerinin Ayın Tarihi mecmuasına nasıl yansıdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Gerekli literatür taramasının ardından Ayın Tarihi mecmuasının konu ile ilgili sayıları kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Bu incelemenin neticesinde, 1950-1955 yılları arasında 19 Mayıs kutlamaları hakkındaki saptamalar ifade

1- Makale Geliş Tarihi: 25. 06. 2020 Makale Kabul Tarihi: 10. 11. 2020

* Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Ana Bilim Dalı, onur__semiz@hotmail.com, **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0002-4625-3869>

edilmiştir.

Sonuç olarak söz konusu millî bayramın Ayın Tarihi mecmuasına ayrıntılı bir şekilde yansıdığı görülmüştür. Söz konusu mecmuada incelenen dönemde yapılan kutlamalar hakkında verilen bilgilerin; 19 Mayıs kutlamalarının detayları hakkında doyurucu bilgiler sunduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Millî Bayram, Ayın Tarihi Mecmuası, Demokrat Parti, 19 Mayıs Kutlamaları

ABSTRACT

The subject of this research is the reflection of the May 19 celebrations held in the first five years of the Democratic Party's administration on the Historical Magazine of the Month which is an important historical resource. In the research, after explaining the development of national holiday culture during the Ottoman Empire period and the process of May 19 becoming a national holiday, it was tried to reveal how the May 19 ceremonies between 1950-1955 were reflected on the Historical Magazine of the Month.

After the literature review, the issues of the Historical Magazine of Month on the subject were examined in detail. As a result of this examination, the determinations about the May 19 celebrations between 1950-1955 were expressed.

As a result, it was seen that the national holiday in question was reflected on the Historical Magazine of the Month in detail. It was understood that the information given in the mentioned magazine about the celebrations held in the period under examination provided satisfactory information about the details of the May 19 celebrations.

Keywords: National Holiday, Historical Magazine of the Month, Democratic Party, May 19 Celebrations

Giriş

Belli bir bilimsel yöntem kullanmak suretiyle bilgi üretme faaliyeti olan tarih ilmi, bunu yaparken geçmişe ait izleri günümüze taşıyan kaynak niteliği olan materyallerden faydalanmaktadır (Acun 2011: 119). Tarihin bilimsel metodolojiye uygun şekilde yazılabilmesi için olmazsa olmaz bir önem arz eden kaynak ise en kapsamlı tanımı ile “ *bir konuda bilgi veren her şey*” (Tuş 2015: 232)² şeklinde açıklanabilir.

2- Ayrıca tarih çalışmalarında kaynak kapsamında değerlendirilebilecek materyaller hakkında daha geniş

Tarih bilimi, günümüz üniversitelerinde Eskiçağ Tarihi, Ortaçağ Tarihi, Yeniçağ Tarihi, Yakınçağ Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ana bilim dallarına ayrılarak eğitim vermektedir. Her ana bilim dalının kendine has yöntem ve tekniği olmakla birlikte kaynak çeşitliliği bakımından da aralarında bariz farklar bulunmaktadır. 1980-1990'lı yıllar itibariyle müstakil bir ana bilim dalı olmaya başlayan Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ana bilim dalında (Eraslan 2015: 64) da tarihin diğer dallarından farklı geniş bir kaynak çeşitliliği mevcuttur. Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ana bilim dalının kaynakları arasında Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Arşivi³, ATASE Arşivi Kızılay Arşivi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Arşivi (TİTE)⁴ gibi resmî kurumların arşivleri, ilgili dönemde çıkarılan gazete ve dergi koleksiyonları⁵, devlet kurumları tarafından yayınlanan resmî yayınlar, dönemin devlet adamları ve askerî şahsiyetlerinin kaleme aldıkları hatıratlar⁶ gösterilebilir.⁷

Türkiye Cumhuriyeti Dönemi'nin daha iyi bir şekilde araştırılması ve anlaşılması için çeşitli devlet kurumları tarafından yayınlanan resmî yayınların önemli bir yeri vardır. Söz konusu resmî yayınlardan bir tanesi de Ayın Tarihi Mecmuası'dır.

Ayın Tarihi Mecmuası, ilk olarak Cumhuriyet'in İlan'ından bir ay önce, yani 1923 yılının Eylül ayında çıkmaya başlamıştır. Ekim 1924- Nisan 1925 ve Haziran 1931- Ocak 1934 tarihleri arasında yayın hayatı kesintiye uğramış olsa da Cumhuriyet Dönemi'nin en uzun ömürlü mecmuası olduğunu söylemek mümkündür. Söz konusu mecmua 1923-1931 yılları arasında 25 cilt ve 86 sayı, 1934 yılından 1957 yılına kadar ki süreçte ise 285 sayı (bu yayın döneminde cilt sisteminden vazgeçilmiş, 1. sayıdan başlamak üzere sayı sistemi kullanılmıştır) olarak yayın hayatına devam etmiştir. Yayın hayatının ilk döneminde Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi tarafından neşredilen mecmua, ikinci yayın döneminde İçişleri Bakanlığı Basın Genel Direktörlüğü ve Başbakanlık Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılmıştır (Kocaoğlu

bilgi sahibi olmak için bakınız. (Acun, 2011: 119-149; Ertaş 2015: 237-246; Şahin 2015: 247-255; 2015: 255-263; Şirin 2015: 263-274; Acun 2015: 274-281; Özüçetin 2001: 155-162).

- 3- Bu arşiv içerisinde eski isimleriyle Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Cumhuriyet Arşivlerine ait belgeler bulunmaktadır.
- 4- Arşivler hakkında daha geniş bilgi için bakınız. (Akgün 1990: 197-199).
- 5- Daha geniş bilgi için bakınız. (Duman 2000).
- 6- Hatıratların önemi ve tarih araştırmalarında kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız. (Birinci 1998: 611-620).
- 7- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ana bilim dalının kaynakları hakkında geniş bilgi için bakınız. (Yalçın 2010).

2002: 634-635).

Ayin Tarihi Mecmuası, Türkiye’de meydana gelen siyasi, sosyal ve ekonomik olayları, dünyanın bir yerindeki önem ihtiva eden meseleleri vatandaşların takip edebilmesi için yayınlanan bir resmî dergidir. Ayrıca söz konusu olaylar hakkında arşivsel kaynak oluşturulabilmek içinde neşredildiğini söylemek mümkündür (Kocaoğlu 2002: 635). Ayrıca Kurtuluş Savaşı Dönem dahil olmak üzere sonraki yıllarda Ankara, İstanbul, İzmir, Konya gibi önemli şehirlerde yayınlanan gazetelerdeki haberleri ve makaleleri de derlediği için önemli bir kaynak hüviyeti kazanmaktadır (Akgün 1990: 198).

Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti Tarihi’nin araştırılmasında çok önemli bir yere sahip olan Ayın Tarihi Mecmuası’dan, Demokrat Parti iktidarının 1950-1955 yılları arasındaki döneminde 19 Mayıs kutlamaları takip edilmeye çalışılmıştır.

1- 19 Mayıs Gününün Gençlik ve Spor Bayramı Olarak Kabul Edilmesi

Dünya üzerinde yaşayan insan topluluklarının tarihi süreçlerinde anma, kutlama vb. etkinliklerinin farklı amaçları olmuştur. Fransız Devrimi’nin meydana gelmesinden sonra güç kazanan milliyetçilik olgusuyla birlikte ulus devletlerinin ortaya çıkması sonucunda siyasi iktidarların kendi meşruluğunu benimsetmesi ve millî değerlerin halka kazandırılması noktasında millî törenler önemli bir işlevi yerine getirmiştir (Bolat 2007: 7-8).

II. Meşrutiyet Dönemi ile birlikte Türk Tarihi’nde “*millî bayram, millî gün*” gibi kavramlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Türkçülük fikri düşüncesinin son derece etkin olduğu dönemde güç kazanan bu tür kavramlar, millî duygu ve heyecanı tetikleyerek Osmanlı milletini bir arada tutmak amacıyla yapılmak istenmiştir (Çetinkaya-Duman 2019: 245). Türk Tarihi’nde millî bir gün olarak kutlanmak istenen ilk tarih, Osmanlı Devleti’nin bağımsızlığını kazanması olayı olmuştur. Bu konuyu Meclis-i Mebusan’ın gündemine getiren İzmit Mebusu Ahmet Müfit Bey’dir. Bu teklif üzerine yapılan görüşmeler sırasında İstanbul Mebusu Hüseyin Cahit Bey, araştırılacak olursa Osmanlı Tarihi’nde övünülecek pek çok tarihi olay bulunabileceğini belirtmiştir. Ayrıca bunların içerisinde en dikkati çekenin 10 Temmuz tarihi olduğunu ifade ederek, bu tarihin millî bayram olmasını teklif etmiştir. (MMZC, 13 Kânûn-i Sâni 1324, c.I: 320).⁸ Yapılan

8- Ayrıca bu konu hakkında Meclis-i Mebusan’da yapılan tartışmalar için bakınız. (MMZC, 13 Kânûn-i

tartışmalar sonucunda bu kanun teklifi Lahiya Encümeni tarafından 1 Haziran 1909 tarihinde kabul edilmiştir. Böylece II. Meşrutiyet'in kabul yıldönümü olan 10 Temmuz 1324 (23 Temmuz 1908) tarihi millî bayram olarak kabul edilmiştir (MMZC, 19 Mayıs 1325, c.IV: 86-87). Meclis-i Mebusan, 22 Haziran 1325 (5 Temmuz 1909) tarihli oturumunda yaptığı kanunla II. Meşrutiyet'in ilan gününü millî bayram ve resmî tatil olarak ilan etmiştir (MMZC, 22 Haziran 1325, c.V: 175). Bu günün haricinde Osmanlı Devleti'nin son döneminde, Çocuklar Bayramı, İstiklal-i Osmani Günü, İdman Bayramı, Amele Bayramı gibi günlerinde resmî olmasa da kutlandığı anlaşılmaktadır (Uzun 2010: 110).

30 Ekim 1918 tarihinde imzalanan Mondros Mütarekesi ile başlayan iş-galler karşısında Türk Milleti, Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıkışı ile örgütlenmiş ve Kurtuluş Savaşı'nı başlatmıştır. Türk Kurtuluş Savaşı için bir dönüm noktası olarak kabul edilebilecek bu tarih, Cumhuriyet ilan edildikten sonra anılmaya başlanan bir tarih olmuştur. Kökeni, 1916 yılında ilk kez kutlanan İdman Bayramı'na dayanan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı (Çetinkaya-Duman 2019: 246-247), 20 Haziran 1938 tarihinde millî bayram olarak kabul edilmiştir (Kanunlar Dergisi, c.XVIII: 904).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ilk yıllarında millî bayram olarak kutlanmayan 19 Mayıs, Samsun halkı tarafından 1926 yılında “*Gazi Günü*” olarak kabul edilmiş ve törenler düzenlenmiştir (Akbulut 1995: 775). Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, Samsun'un yanı sıra Ankara, İzmir, Aydın gibi şehirlerde 19 Mayıs 1919 tarihinin yıl dönümünde birtakım faaliyetler yapılmaktaydı. Bu şehirlerde Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkışının yıldönümü münasebetiyle, nutuklar verilmekte, temsiller oynanmakta, gazetelerde yazılar ve anekdotlar paylaşılmaktaydı (Aslan 2011: 93).

19 Mayıs gününün bayram olarak kabul edilme sürecinde önemli etkenlerden biri de Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün teklifiyle, Galatasaray ve Fenerbahçe'nin de onayından geçerek “*Atatürk Spor Günü*” organize etmeleridir. Bu girişim, 9 Mayıs gününün millî bir spor günü olmasının ilk adımı sayılabilir (Bolat 2007: 46). Bir diğer önemli girişim ise, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluş aşamasında önemli katkıları olan Ahmet Fetgeri Bey'den gelmiştir. 1924 yılından sonra düzenli bir şekilde yapılmaya devam eden Spor Kongresi'nin 1935 yılındaki toplantısında, Atatürk Günü olarak bilenen tarihin

Sânî 1324, c.I: 320-323).

Gençlik ve Spor Bayramı adıyla her yıl yapılmasını teklif etmiştir. Bununla Atatürk Günü'nün tüm gençliğe mâl edilmesini amaçlayan Ahmet Fetgeri Bey'in bu teklifi, oy birliği ile kabul edilmiş ve Mustafa Kemal Atatürk'e sunulmuştur (Tur 2013: 31). 19 Mayıs gününün millî bir bayram olarak kabul edilmesi noktasında Güneş Kulübü'nün teklifi (Uzun 2010: 111) ve Karadeniz Talebe Birliği'nin resmî makamlar nezdindeki temennilerinin (Aslan 2011: 96) de etkili olduğu söylenebilir.

Bu çalışma, Demokrat Parti iktidarının ilk yıllarındaki 19 Mayıs kutlamalarının Ayın Tarihi'ne yansımaları sunmayı amaç ettiği için konunun sınırları açısından 1935'ten önce ve sonraki süreçlerde 19 Mayıs kutlaması ile ilgili bilgi verilmemiştir. Ancak söz konusu kutlamalar hakkında muhtelif araştırma eserlerinde bilgiler bulmak mümkündür.⁹

2- Demokrat Parti Dönemi 19 Mayıs Kutlamalarının Ayın Tarihi Mecmuası'na Yansıması (1950-1955)

14 Mayıs 1950 yılında yapılan seçimleri %52,7 oy oranı ve 415 milletvekili ile kazanan Demokrat Parti, kendi hükümetini kurarak iktidarı resmen Cumhuriyet Halk Partisinden almıştır (Yılmaz 2010: 41).

1950 yılında 19 Mayıs kutlamaları ile ilgili ilk söylenecek söz, 1950 seçimlerinin 14 Mayıs gününe denk gelmesinden dolayı kutlamaların ileri bir tarih olan 27 Mayıs 1950 gününe ertelenmesidir. Ayın Tarihi Mecmuası'nda 19 Mayıs kutlamaları hakkında yer alan ilk ifade, dönemin Millî Eğitim Bakanı Avni Başman'ın Ankara'da katıldığı kutlamalarda gençlere yaptığı hitabettir.

Başman, 19 Mayıs kutlamalarının ertelenme nedeni belirttikten sonra Atatürk'ün bütün ömrünü milletine faydalı olmak için adanmış olduğunu, bir ideal peşinde koştuğunu ve bu çabalarının onun başarılı olmasını sağladığını ifade etmiştir. Konuşmasının devamında “ ... hayatımız, idealimiz istikametinde kendi kendimizi mütemediyen terbiye etmekle yükselebilecektir. Günlük hayatımızı hangi ipliklerle örüyorsak, yarınımızın kumaşı o olacaktır. Tembellikle boşa geçen saatlerin, laubaliliklerle dolu günlerin arkasından ancak ümitsizlik günleri gelebilir. Buna karşılık faziletlerle, planlı çalışmalarla geçen günlerin arkasında da büyük ahlak ve bilgi eserleri yükselecektir.” sözleri ile öğrencilere boşa vakit harcamamaları, yaptıkları işlerde ciddi davranmaları ve planlı çalışmalarını gerektiği gibi tavsiyelerde bulunmuştur. Millî birliği, dürüst ve adaletli olmayı,

9- (Tur 2013; Aslan 2011; Uzun 2010: 109-125; Çetinkaya-Duman 2019: 243-265).

hoşgörülü davranmayı, birbirine yardım etmeyi, devlete bağlılığı ve sorumluluk üstlenmeyi en büyük terbiye vasıtalarına örnek olarak göstermiştir (Ayın Tarihi, s.198: 5). Millî Eğitim Bakanı Başman'a göre; dünya milletleri, çeşitli devirlerde Türk milletini ümitsizlik içinde görmüş olmalarına rağmen Türk milletinin söz konusu kötü durumlardan çıkmasına da şahitlik etmiştir. Bunun en son örneği ise 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan seçimlerdir. Bu süreçte yaşanan hadiselerle Türk milleti, kendine güvenen, derin faziletlere sahip bir millet olduğunu kanıtlamıştır. Millet olarak bu vasfı en değerli kudretimiz olarak görmeli ve geliştirmek için yoğun çaba harcamamız gerekmektedir (Ayın Tarihi s. 198: 5).

Ayın Tarihi Mecmuası'ndan elde edilen bilgiler neticesinde 1950 yılındaki 19 Mayıs kutlamaları, 27 Mayıs 1950 günü Ankara'da bulunan Hipodromda resmî törenle kutlanmıştır. Törene kız ve erkek lise ve ortaokul öğrencileri, Harp Okulu öğrencileri, spor teşekkülleri katılmışlardır. Ayrıca törende Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan, bakanlar, milletvekilleri, Genelkurmay Başkanı Abdurrahman Nafiz Gürman, Kara, Hava, Deniz Kuvvetleri komutanları, Üniversite Rektörü, Ankara Belediye Başkanı, Vali Vekili ve Kordiplomatik Erkanı da hazır bulunmuşlardır. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın hipodroma gelişi ile birlikte tören saat 16'da başlamıştır (Ayın Tarihi, s.198: 5-6).

Ayın Tarihi Mecmuası'nda Ankara'da yapılan töreninin içeriği hakkında da bilgi bulmak mümkündür. Törene katılan öğrencilerin yaptığı geçitler hakkında ayrıntılı bilgiler sunulduktan sonra en ilgi çekicisinin ise, Harp Okulu öğrencileri tarafından yapıldığı belirtilmiştir. Bu geçişlerin sonrasında Millî Eğitim Bakanı Avni Başman'ın yukarıda detaylandırılan konuşmasını yaptığı anlaşılmaktadır. Ayrıca konuşma yapanlar arasında Atatürk Lisesi'nde öğrenim gören Özdemir isimli bir öğrencinin de bulunduğu görülmektedir (Ayın Tarihi, s.198: 6).

Ankara'da yapılan tören hakkında verilen bilgilerden birisi de koşucu ve bisikletçi atletlerden oluşan bir grubun sınır toprakları ile üzerinde 19 Mayıs 1919-19 Mayıs 1950 yazılı bayrağı, Türk vatanının birlik ve bütünlüğü ile Atatürk'ün Samsun'a çıkış gününün sembolü olarak Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a takdim etmesidir. Bunun üzerine Celal Bayar ise şunları söylemiştir.

“Çocuklarım, sizlere çok teşekkür ederim. Vatanın hürriyet ve tam istiklalinin temiz kokusunu neşreden bu toprakları büyük Atatürk'ün manevi huzuruna takdim etmek için bana teslim ettiniz. Atatürk bize, inandığı ve güvendiği millet-

le beraber çalışarak kurtardığı bir vatan teslim eylemişti. Millî hakimiyetin temelini atmış, cumhuriyetin banisi olmuştu ve nihayet bunların korunmasını siz aziz gençlere emanet etmişti. Unutmayınız, vatanın istikbali, refah ve saadetinin temini sırası bir gün sizlere gelecektir. Bunun şerefi kadar mesuliyeti de büyüktür. Bu tarihi vazifeye hazır ve layık olmaya çalışınız”(Ayın Tarihi, s.198: 6).

Ayın Tarihi Mecmuası'nın söz konusu sayısında İstanbul'da yapılan 19 Mayıs kutlamaları hakkında da birtakım bilgiler mevcuttur. Verilen bilgilerden İstanbul'da da 19 Mayıs etkinliklerinin 27 Mayıs tarihinde saat 16.00'da Fenerbahçe ve İnönü stadyumlarında yapıldığı anlaşılmaktadır. İstanbul'daki törene kız ve erkek talebeler, Deniz Koleji, Kuleli ve Maltepe Askeri Liseleri öğrencileri katılmıştır. Törende protokol olarak ise, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olan Dr. Fahrettin Kerim Gökay, İstanbul Komutanı Korgeneral Şükrü Kanatlı, Millî Eğitim ve Terbiye Müdürleri hazır bulunmuşlardır (Ayın Tarihi, s.198: 7).

İstanbul'da yapılan 19 Mayıs etkinlikleri aktarılırken protokol konuşmalarına yer verilmemiş olmasına rağmen okullar adına konuşma yapan Beyoğlu Lisesi öğrencisi Şemsettin Kolloksa'nın nutkunun detayları hakkında bilgi sunulmuştur. Kolloksa konuşmasında, Atatürk'ün Samsun'a çıkışından ve vatani kurtarmak için verdiği mücadeleden bahsettikten sonra sözlerine şu ifadelerle son verdiği belirtilmiştir.

“Biz Türk gençleri daima barışın misali olarak yaşayacağız. Büyüklerimizin takip ettikleri yurttaki sulh, cihanda sulh düsturundan ayrılmayacağız. Biz Fatihlerin, Yavuzların, Atatürklerin evlatlarıyız. Dünya durdukça Türk Milleti ebediyen yaşayacaktır”(Ayın Tarihi, s.198: 7).

Bu konuşmalardan sonra verilen bilgilere göre, törene katılan öğrencilerin bazı gösterilerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin yürüyüş hâlinde “ATAM” kelimesini resmettikleri, Türkiye haritasını çizdikleri ve “ATAYA EMANET” kelimelerini oluşturdukları anlaşılmaktadır (Ayın Tarihi, s.198: 5-6).

Ayın Tarihi Mecmuası'ndan anlaşıldığı üzere 1950 yılı 19 Mayıs şenlikleri seçimlere denk gelmesinden dolayı yaklaşık 2 hafta ertelenmiştir. 27 Mayıs 1950 tarihinde yapılan 19 Mayıs etkinlikleri hakkında Ayın Tarihi Mecmuası, Ankara ve İstanbul'da yapılan törenler hakkında bilgiler sunmuştur. Verilen bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla 19 Mayıs etkinlikleri Ankara'da daha resmî olarak geçmiştir. Ankara'daki törenlerin daha resmî olmasının üst düzey devlet

ricalinin törenlerde hazır bulunmasından kaynaklı olduğu yorumu yapılabilir. Ancak her iki şehirde de yapılan etkinliklerin coşkuyla ve geniş halk katılımı ile yapıldığı anlaşılmaktadır.

Ayın Tarihi Mecmuası 19 Mayıs 1951 yılındaki kutlamalarda ilk olarak; Cumhurbaşkanı Celal Bayar, TBMM Başkanı Refik Koraltan, Başbakan Adnan Menderes, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları, Cumhurbaşkanlığı Umumi Kâtibi, Özel Kalem Müdürü'nün de bulunduğu üst düzey devlet ricali tarafından saat 09.05'de Atatürk'ün geçici kabrine buket konulduğunu aktarmıştır. Daha sonra ise; Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda düzenlenen etkinliklerde Celal Bayar'ın konuşmasına yer verilmiştir. Bayar bu konuşmasında, 19 Mayıs kutlamalarının ilkin gelenek şeklinde başladığını ve sonrasında kanunlaştığını ifade etmektedir. 19 Mayıs'ın bayram olması lehine oy veren milletvekillerinin bugünü, insanlık ve medeniyet lehinde, beşer tarihinin talihini değiştiren gün olarak kabul ettiklerini belirtmiştir. Konuşmasının devamında 19 Mayıs 1919 gününün şartları hakkında bilgiler sunmuştur. Ayrıca konuşmasındaki "... *Bana verilen serhaddin, hürriyet ve istiklal rahiyası neşreden mukaddes toprağını heyecanla aldım*" ifadelerinden anlaşıldığı üzere 1950 yılındaki merasimde olduğu gibi bu yılki törenlerde de kendisine sınır bölgelerinden getirilen toprak takdim edilmiştir. Ayrıca 19 Mayıs 1919 tarihinin 32. yıldönümü münasebetiyle Ankara 19 Mayıs Stadyumu'nda gerçekleştirilen etkinlikler sırasında Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın, Helsinki'de dünya şampiyonluğunu kazanan güreşçilere Beden Terbiyesi Güreş Federasyonu tarafından hazırlanan hediyelerini takdim ettiği de görülmektedir (Ayın Tarihi, s. 210: 16-17).

19 Mayıs 1951 yılındaki etkinliklerde hazır bulunan Anadolu Ajansı muhabirinin izlenimleri de Ayın Tarihi Mecmuası'nda neşredilmiştir. Muhabirin izlenimlerine göre, üst düzey devlet protokolünün yanında kız ve erkek okul öğrencileri, Gazi Eğitim Enstitüsü öğrencileri, Hasanoğlan Köy Enstitüsü öğrencileri ve Harp Okulu öğrencileri törende hazır bulunmuşlardır. Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin konuşmasından sonra Kız Lisesi'nden bir öğrencinin konuşma yaptığı aktarılmıştır. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a bayrak ve toprağın takdim edildiğini aktaran muhabir, sonrasında etkinlikler hakkında bilgiler sunmuştur. Özellikle Harp Okulu öğrencilerinin "*Birleşmiş Milletlerin Kahraman Ayyıldızı Mehmetçik Korede*" ibaresini yazmaları üzerine halkın artan heyecanının, Harp Okulu spor öğretmeni Hüsameddin Güreli'nin "*Kore'deki Türk Tugayı Komutanı General Tahsin Yazıcı ile Kurmay Başkanı Albay Celal Dora'da*

Harp Okulu öğrencileri idiler. O zaman aramızda idiler; şimdi omuzlarımızın üzerinde” şeklindeki ifadeleri akabinde öğrencilerin omuzlarında Tahsin Yazıcı ve Celal Dora’yı temsilen iki asker yükselmiştir. Bu koreografi neticesinde halkın heyecanının son haddine çıktığı ifade edilmiştir. Anadolu Ajansı muhabirinin aktardığına göre; tören, Harp Okulu öğrencilerinin süngülerle çizdikleri Türk haritası üzerinde Ankara’dan yükselen bir tak üzerine Atatürk’ün büstünü dikmeleriyle son bulmuştur (Aydın Tarihi, s. 210: 18).

Ayrıca 19 Mayıs 1951 tarihinde Çankaya Köşkü’nün bahçesinde yapılan Atatürk anıtının resmî açılışı da gerçekleştirilmiştir. Üst düzey devlet görevlilerinin ve çeşitli okulları temsilen öğrencilerin hazır bulunduğu törende, Mustafa Kemal Atatürk’ün kız kardeşi Makbule Atacan da yer almış, açılan anıta beyaz güllerden oluşan bir buket bırakmıştır. Söz konusu törende konuşma yapan dönemin TBMM Başkanı Refik Koraltan’ın, 19 Mayıs 1919 günü başlayan Millî Mücadele Dönemi, Çankaya Köşkü’nün önemi ve Mustafa Kemal Atatürk’ün buradaki hatıralarını içeren uzun konuşmasına yer verilmiştir. Refik Koraltan’ın konuşmasını, Ankara Belediye Başkanı Muavini Ziya Altınbaş’ın, Kız Teknik Öğretmen Okulu öğrencisi Altan Koçhisar’ın ve Erkek Teknik Öğretmen Okulu öğrencisi Mehmet Kumaş’ın sunumları takip etmiştir (Aydın Tarihi, s. 210: 19-22).¹⁰

Aydın Tarihi Mecmuası’nda, İzmir’deki Gençlik ve Spor Bayramı etkinlikleri hakkında da bilgiler mevcuttur. Bu kapsamda, Cumhuriyet Alanı’nda Mithat Paşa Sanat Enstitüsü izcileri, İzmir gençliğini temsilen Atatürk heykeline çelenk koymuşlardır. Yapılan törenlerde İzmir Valisi Osman Sabri Adal’ın ve bir lise öğrencisinin konuşmalarından sonra atletler tarafından Bel-Kahve’den¹¹ getirilen bayrak valiyeye teslim edilmiştir. İzmir’de yapılan etkinlikler erkek ve

10- Aydın Tarihi Memuası’nda, Çankaya Köşkü bahçesinde açılan anıtın heykeli hakkında da bilgi sunulmuştur. Buna göre, heykel Sabiha Bengütaş tarafından yapılmakla birlikte Cumhurbaşkanı’nın irşatları ve Bayındırlık Bakanlığı tarafından yapılan müsabaka neticesinde son şeklini almıştır. Ayrıca heykelin kaidesinde yazılan yazılara da yer verilmiştir. Heykelin kaidesinde Mustafa Kemal’in 1921 yılında söylediği “ *Hürriyet ve İstiklal benim karakterimdir. Ben aşkı istiklal ile meftur bir adamım*” sözleri ile Celal Bayar’ın 1938 yılında söylediği “ *Kemal Atatürk seni sevmek milli ibadettir*” ifadeleri yer almaktadır (Aydın Tarihi, s. 210: 22).

11- Bel-Kahve Geçidi, tarih boyunca ordu yolu olarak kullanılmıştır. Bu geçidin askeri amaçla en son kullanımı, Kurtuluş Savaşı sırasında dağılan Yunan ordusu takip eden Türk kuvvetleri tarafından İzmir’e girişte olmuştur. (8 Eylül1922). Ayrıca Bel-Kahve Geçidi, Mustafa Kemal Paşa’nın, 9 Eylül 1922 günü İzmir’e baktığı yerdir. Bu yüzden İzmir’deki 19 Mayıs 1919 Gençlik ve Spor Bayramı etkinlikleri sırasında buradan aletler tarafından alınan toprak İzmir’in en kıdemli yöneticisine takdim edilmektedir (Doğaner, 2019: 147).

kız öğrencilerinin, Kızılçullu Köy Enstitüsü öğrencilerinin, Hava Gedikli İkmal Okulu'nun talebelerinin gerçekleştirdiği gösterilerle son bulmuştur (Aydın Tarihi, s. 210: 19).

İstanbul'da ise hava yağışı nedeniyle 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamalarının 27 Mayıs 1951 tarihine ertelendiği anlaşılmaktadır (Aydın Tarihi, s.210: 23). Bunun haricinde Aydın Tarihi Mecmuası'nın 210. sayısında Millî Eğitim Bakanı Tefik İleri'nin 19 Mayıs Stadyumu'nda Türk gençliğine yaptığı konuşmanın tam metni (Aydın Tarihi, s. 210: 92-93) ve Abidin Daver tarafından kaleme alınıp Cumhuriyet Gazetesi'nde yayınlanan “ 19 Mayıs Ruhu ve Ateşi...” (Aydın Tarihi, s. 210: 117) başlıklı yazısı yer almıştır.

1952 yılına gelindiğinde 19 Mayıs ile ilgili Aydın Tarihi Mecmuası'ndaki ilk bilgi İstanbul'da misafir olarak bulunan Atlantik Paktı Orduları Güney Doğu Başkomutanı Amiral Robert Carney'in saat 10.30'da Park Otel'de düzenlendiği Gölcük ziyareti hakkındaki basın toplantısındanır. Çünkü Robert Carney konuşmasının bir bölümünü, 19 Mayıs gününün önemine ayırmıştır. Carney'in konuşmasının 19 Mayıs ile ilgili bölümü şu şekildedir:

“Bu konuşmanın 19 Mayıs'a tesadüf etmesinden dolayı çok memnunum. Ben şahsen bugünü yalnız Türkiye bakımından değil, bütün hür dünya memleketleri bakımından da önemli bir gün saymaktayım. Çünkü modern Türkiye'nin doğuşu bütün dünya memleketlerinin durumuna tesir eden bir vaziyet yaratmıştır. Atatürk, yalnız bir asker değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik meselelerde geniş görüşlere sahip bir insandı. Bu bakımdan siz nasıl ehemmiyetli telakki ediyorsanız, ben de 19 Mayıs'ı aynı nispette mühim addediyorum ” (Aydın Tarihi, s. 222: 48).

Aydın Tarihi Mecmuası'ndan anlaşıldığına göre; Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkışının 33. yıldönümü münasebetiyle Ankara'da yapılacak tören ve gösteriler hava muhalefetinden dolayı ertelenmiştir. Ancak okulları ve spor kulüplerini temsil eden gençlik grupları tarafından Atatürk'ün geçici kabrine, Zafer ve Ulus anıtlarına çelenk koyulmuştur. (Aydın Tarihi, s. 222: 48-49).

Bunun haricinde 19 Mayıs 1919 tarihinin yıldönümünü münasebetiyle Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları, Garnizon Komutanı, Cumhurbaşkanlığı Genel Kâatibi, Başyaver, Özel Kalem Müdürü olmak üzere devlet ricali tarafından Atatürk'ün Muvakkat Kabri ziyaret edilmiş, buket konulmuş ve saygı duruşunda bulunulmuştur (Aydın Tarihi, s.222: 49).

19 Mayıs 1919 tarihinin yıldönümü için İzmir’de ise, sabah saat 8.30 itibari ile merasim Cumhuriyet alanında başlamış ve Mithat Paşa Erkek Sanat Enstitüsü izcileri tarafından Atatürk heykeline çelenk bırakılmıştır. Saat 9.00’da ise Alsancak Stadi’nda Vali Vekili, Belediye Başkanı Vekili, komutanlar ve Millî Eğitim Müdürü’nün hazır bulunduğu törenler başlamıştır. Tören sırasında atletler tarafından Bel-Kahve’den getirilen bayrak Vali Vekili’ne takdim edilmiştir (Ayın Tarihi, s.222: 49).¹²

Ayın Tarihi Mecmuası’nın Mayıs 1952 sayısında Cumhuriyet Gazetesi’nde Abidin Daver tarafından yayınlanmış olan “33 Yıl Sonra 19 Mayıs...” adlı yazıya yer verilmiştir. Bu yazıda yazar, Mustafa Kemal’in hayatı, Samsun’a çıkışı ve o günkü genel ahval hakkında bilgi verdikten sonra Atatürk hakkında yapılan muhalefete değinmiştir. Yazar, Atatürk hakkında yapılan muhalefeti “... Ne yazık ki, bugün Anadolu’ya gitmek üzere yola çıktığı günlerin 33. yıldönümü arifesinde O’na karşı, yarattığı inkılâba karşı bazı ruhi ve manevi isyanlara şahit oluyoruz... Heykellerini kıranlardan, resimlerinin gözlerini oyanlardan sonra şimdi de kabrini ziyaret etmemek için direnenler, hatta ‘O, putperestti’ diyecek kadar Atatürk düşmanlığı gösterenler çıkıyor.” şeklindeki ifadeleri ile belirtmiştir. Ayrıca Atatürk’e duyulan sevgi, saygı ve inkılâplarına olan bağlılığın canlanarak devam ettiğini ve bu gibi küstahlıklara geçit verilmeyeceğini de ilave edilmiştir. (Ayın Tarihi, s.222: 178-179). Bu yazı dışında Ayın Tarihi Mecmuası’nda 20 Mayıs 1952 tarihinde Zafer Gazetesi’nde M. Faik Fenik tarafından kaleme alınan “ Bir Kongrenin Çok Hazin Tarafı...” adlı makalesine de yer verilmiştir. Bu makale, Millet Partisi’nin düzenlediği kongrede tartışılan “Atatürk’ün kabrini ziyaret edelim mi, çelenk koyalım mı?” sorusu üzerine kaleme alınmıştır. Yazar, 19 Mayıs 1919 günü gibi önemli bir tarihin yıldönümünde böylesine bir konunun gündeme getirilmesinin Türk milleti tarafından teessürle karşılandığını belirtmiştir (Ayın Tarihi, s.222: 179-180).

Ayın Tarihi Mecmuası’nın Mayıs 1953 tarihli 234. sayısında tuhaf bir şekilde 19 Mayıs etkinliklerine yer verilmediği görülmüştür. Bunun nedeni olarak ise İstanbul’un fethinin 500. yıldönümü olması gösterilebilir. Çünkü Ayın Tarihi Mecmuası, 29 Mayıs 1953 tarihindeki İstanbul’un fethinin 500. yıldönümüne ayrıntılı bir şekilde yer vermiştir (Ayın Tarihi, s.234: 17-19; 35-36; 46-48).¹³

12- 19 Mayıs 1952 tarihinde İzmir Atatürk Müzesi’nin birinci katında bir Atatürk Kütüphanesi açılmıştır. Bu kütüphanenin açılış tarihinin bilinçli olarak 19 Mayıs 1919 törenlerine denk getirildiği anlaşılmaktadır.

13- 19 Mayıs 1953 tarihinde 19 Mayıs yıldönümü için yapılan etkinlikler Ayın Tarihi Mecmuası’na yansımada da ulusal basında yer almıştır. Konu hakkında detaylı bilgi için bakınız (Çetinkaya- Duman 2007: 254-255).

Ayın Tarihi Mecmuası'ndan edinilen bilgilere göre; üniversite öğrencilerinin istediği Atatürk anıtı, 19 Mayıs 1954 tarihinde Ankara Üniversitesi rektörlük binasının bahçesine yapılmıştır. Söz konusu anıtın yapımına Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın, Ankara Üniversitesi'nde görev yapan bazı profesörlerin ve Ankara Belediyesi'nin katkı sunduğu anlaşılmıştır. Bilinçli bir şekilde 19 Mayıs 1919 yıldönümüne denk getirilen anıtın açılış törenine Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes başta olmak üzere üst düzey devlet erkânı, üniversite mensupları ve halk katılmıştır (Ayın Tarihi, s.246: 11).

19 Mayıs 1954 tarihinde Celal Bayar ve Adnan Menderes'in saat 16.40 itibarıyla merasim alanına gelmeleri sonrasında başlayan etkinlikte, Ankara Üniversitesi Talebe Birliği adına Sabahattin Dilemre, Tıp Fakültesi'nden Ahmet Hikmet Bengi, yüksek tahsil gençliği adına Mahir Buğ konuşmalar yapmışlardır. Öğrencilerin bu konuşmalarından sonra, eski mebus ve belediye başkanı Atıf Benderlioğlu, heykel dikme komitesi başkanı Prof. Sedat Kansu, Ankara Üniversitesi eski rektörü Prof. Ekrem Rüştü İzmen de birer konuşma yapmışlardır (Ayın Tarihi, s.246: 11).

Atatürk Anıtı'nın kurdelesini keserek açılışını yapan Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Ziraat Fakültesi özel defterine *“19 Mayıs 1954'te bahtiyar bir gün daha yaşadık. Atatürk'ü andık. Heykelin açılış töreninde bulunmak suretiyle O'na karşı beslediğimiz minnet ve tazim duygularımızı tazeledik.”* şeklinde not düşmüştür. Ayrıca aynı deftere Başbakan Adnan Menderes ise *“İnkılâplarımızı ellerine emanet ettiğin Türk Gençliği, bu emanete ne kadar layık olduğunu her zaman ispat etmektedir. Bugün onun aguşunda yükselen heykelin, bu hakikatin ebedileşen ulvi bir delilini teşkil ediyor. Müsterih ve huzur içinde uyu, aziz ruhun şad olsun aziz Atatürk”* ifadelerini kaydetmiştir (Ayın Tarihi, s.246: 11).

Ayın Tarihi Mecmuası'nın Mayıs 1954 tarihli nüshasında 19 Mayıs 1954'de Cumhuriyet Gazetesi'nde Nadir Nadi tarafında yazılan *“Onun İzinden Giderek”* isimli bir makaleye de yer verilmiştir. Nadir Nadi bu makalesinde Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından itibaren yaptığı faaliyetleri ve onun devlet adamlığı üzerinde değerlendirmelerde bulunmuştur. Yine bu yazısında gençliğin görevini *“Atatürk'ün eserini yaşatmak ve daima ileriye götürmektir.”* şeklinde belirtmiştir. Ayrıca doğru yoldan ayrılmamanın tek çaresi de Mustafa Kemal Atatürk'ün izinde yürümektir (Ayın Tarihi, s. 246: 62-63).

1955 yılında 19 Mayıs hakkında ilk bilgiler, yazarı veya söyleneni belli olmayan ifadelerdir. Bu açıklamalarda, Atatürk tarafından aşılana vatan ve

millet sevgisi ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca memleketi çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmanın Atatürk'ün sözlerine ve inkılaplarına bağlılıkla mümkün olacağı vurgulanmıştır (Aydın Tarihi, s.258: 22). Daha sonra 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı münasebetiyle Maarif Vekili Celal Yardımcı'nın Ankara Radyosu'nda yaptığı konuşmanın tam metni verilmiştir.

Celal Yardımcı, konuşmasında 19 Mayıs 1919 tarihini Türk'e ve Türklüğe özel millî bir sır olarak değerlendirmiştir. Çünkü Atatürk'ün Samsun'a çıkmasıyla en ağır şartların hâkim olduğu bir dönemde, Türk milleti huzurlu, refah seviyesi yüksek, zinde, sağlam ve sağlıklı bir cemiyet yapısı ortaya çıkarmıştır. Bu özellik tarihin hiçbir döneminde herhangi bir dünya milletine nasip olmaması bir örnektir. Türk milleti bu sırrını devam ettirmeyi başardığı sürece dünyanın büyük milletleri arasındaki yerini muhafaza edebilecektir (Aydın Tarihi, s.258: 23). Türk yurdunun saadet ve selametinin en büyük güvencesi olarak bilgili, sıhhatli, vakarlı ve ahlaklı Türk gençliğini gösterdikten sonra, Celal Yardımcı sözlerine şu şekilde son vermiştir.

“Bize bu mesut günleri kazandıran büyük Atatürk'ün ve Türk şehitlerinin hatırasını taziz ile anarak manevi huzurlarında eğilirken, yükselmesi ve korunması omuzlarına tevdi edilen bu vatani size, sizi de bu vatana bağışlamasını Tanrı'dan dilerim.” (Aydın Tarihi, s. 258: 24).

1955 yılı Mayıs ayına denk gelen Aydın Tarihi Mecmuası'nın 258. sayısında 19 Mayıs 1955 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde Nadir Nadi tarafından yayınlanan “İnan ve Güven” adlı yazısı da yer almıştır. Bu makalede Nadir Nadi, Atatürk'ün Samsun'a çıktığı dönemde ülkenin, ülkenin aydınlarının durumundan bahsetmiş ve Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nı organize etmeye çalışırken inandığı değerlere değinmiştir. Yine bu yazısında Nadir Nadi'ye göre, hürriyete ve bağımsızlığa hak kazanan milletler, her şeyden önce kendine inanan ve bu inanç uğruna ölümü göze alan milletlerdir (Aydın Tarihi, s. 258: 62).

SONUÇ

Tarih araştırmalarının vazgeçilmezi olan kaynaklar arasında arşiv, gazete, dergi, hatırat ve resmî yayınlar yer almaktadır. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Ana Bilim Dalı'nda araştırma yapacaklar için resmî yayınlar önemli bir kaynak özelliği taşımaktadır. Söz konusu resmî yayınlardan bir tanesi de Aydın Tarihi Mecmuası'dır.

Ayın Tarihi Mecmuası, Türkiye’de ve yurtdışında meydana gelen sosyal, ekonomik ve siyasal olaylar hakkında arşiv niteliği taşıyan malzeme oluşturmak için yayın hayatına başlamıştır. Cumhuriyet’in İlanı’ndan çok kısa bir süre önce yayın hayatına başlayan mecmua, Cumhuriyet Dönemi’nin en uzun soluklu süreli yayını olma özelliğinden dolayı yayınlanmış misyonunu yerine getirdiği söylenebilir.

Siyasi iktidarların kendi meşruluğunu benimsetmesi ve millî değerlerin halka kazandırılması noktasında önemli bir yere sahip olan millî törenlerden birisi de 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’dır. İlk izleri Osmanlı Dönemi’nde resmî olmamakla birlikte kutlanan İdman Bayramı’nda bulunan söz konusu millî bayram, 1926 yılından beri geleneksel olarak kutlanmış, 1935 yılında yapılan girişimlerin bir sonucu olarak 1938 yılında resmî bayram olmuştur. Bu çalışma, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı münasebetiyle 1950-1955 yılları arasında yapılan törenleri Ayın Tarihi Mecmuası’ndan takip etmektedir.

Söz konusu dönem içerisinde Ayın Tarihi Mecmuası incelenmiş ve birtakım sonuçlar elde edilmiştir. Bunlardan ilki, Ayın Tarihi Mecmuası’nda, 19 Mayıs etkinliklerine ayrılan yer noktasındadır. İlgili süreç incelendiğinde 1950-1955 yılları arasında 19 Mayıs törenlerine ayrılan yerin giderek azalmış olduğu tespit edilmiştir. Özellikle 1953 yılından sonraki süreçte bunun daha belirgin olduğu anlaşılmıştır. İncelenen sürecin ilk yıllarında 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı törenlerinde yapılan etkinliklerin detayları hakkında bilgiler sunulurken, sonraki süreçte sadece yapılan konuşmalar aktarılmıştır.

Tespit edilen sonuçlardan bir diğeri, incelenen dönem içerisinde Ankara başta olmak üzere İstanbul ve İzmir’de yapılan etkinlikler hakkında bilgi sunulmasıdır. Bu durumun söz konusu şehirlerin önemli merkezler olmasından kaynaklandığı düşünülmekle birlikte Mustafa Kemal Paşa’nın çıkmış olduğu Samsun şehrindeki törenler hakkında bilgi verilmemesi bir eksiklik olarak görülebilir. Bundan dolayı Ayın Tarihi Mecmuası’nın, tüm ülkenin 19 Mayıs günündeki atmosferini yansıttığını söylemek imkânsızdır.

Söz konusu dönemde yapılan incelemeler sonucunda dönemin siyasi olaylarının 19 Mayıs etkinliklerini etkilediği görülmüştür. 1951 yılında Türkiye’nin Kore’ye asker göndermesi buna örnek olarak verilebilir. Çünkü 19 Mayıs 1951 yılı etkinliklerinde yapılan gösterilerde Kore vurgusu dikkat çekmektedir. Ankara 19 Mayıs Stadyumu’nda yapılan gösterilerde “*Birleşmiş Milletlerin Kah-*

raman Ayyıldızı Mehmetçik Kore'de” yazısının yazılması ve Kore'deki Türk kuvvetlerini komuta eden Tahsin Yazıcı ve Celal Dora'nın temsili figüranlarının kullanılması halkın heyecanını arttırmıştır. Yani 19 Mayıs etkinliklerinde dönemin iktidarı tarafından yapılan siyasi faaliyetlerin propagandasının da izleri görülmektedir. Bu kapsamda bir diğer önemli örnek ise, 1953 yılındaki durumdur. 1953 yılı Mayıs ayının İstanbul'un Fethi'nin 500. yıldönümü olması, Ayın Tarihi Mecmuası'nda 19 Mayıs etkinliklerinin yer almamasına neden olduğu anlaşılmıştır. Çünkü aynı mecmuada, İstanbul'un fethi etkinliklerine geniş bir yer ayrılmıştır.

İncelemeler sonucunda görüldüğü üzere özellikle Ankara'da yapılan törenlere üst düzey devlet ricali, İstanbul ve İzmir'deki etkinliklere vali ve belediye başkanları gibi önemli şehir yöneticileri katılmıştır. Ayın Tarihi Mecmuası'nda aktarılan etkinliklerde bu kişilerin konuşmalarına yer verilmiştir. Konuşmasına en fazla yer verilen kişilerin başında ise Cumhurbaşkanı Celal Bayar gelmektedir. Bununla birlikte dönemin Başbakanı Adnan Menderes'in konuşmalarına ise neredeyse hiç yer verilmemiş olması ilginç bir durum olarak görülebilir. Sadece 1954 yılında Ankara Üniversitesi rektörlük binası bahçesine yapılan Atatürk anıtının açılış töreni sırasında Ziraat Mektebi özel defterine yazdıkları aktarılmıştır.

İncelenen dönemde 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı etkinliklerinde sınır bölgelerinden getirilen toprak ve bayrağın Cumhurbaşkanı'na verilmesinin bir gelenek şeklinde devam ettiği görülmüştür. Hatta İzmir'deki etkinliklerde de bir benzeri uygulamanın yapıldığı tespit edilmiştir. Bu seremoninin 1950 yılından önce başladığı ve devam ettirildiğini söylemek mümkündür. Son olarak Atatürk Anıtı vb. yerlerin açılışları da incelenen dönem boyunca 19 Mayıs gününe denk getirilmeye çalışılmıştır. Ankara Üniversitesi rektörlük bahçesi ile Çankaya Köşkü bahçesine yapılan anıtların açılışları, buna örnektir. Yine İzmir Atatürk Kütüphanesi'nin açılması da bu duruma örnek gösterilebilir.

İlgili dönemde yapılan incelemeler sonucunda tespit edilen ilginç bir sonuçta; Cumhuriyet Halk Partisi'nin önemli şahıslarına ve özellikle İsmet İnönü'ye hiç yer verilmemiş olmasıdır. Cumhuriyet Halk Partisi kurmaylarının ve özellikle de İsmet İnönü'nün, 19 Mayıs kutlamalarına katılmama ihtimalinin düşük olduğu göz önüne alındığında söz konusu mecmuanın hükümetin yayın organı olduğu söylenebilir. Çünkü 1951 yılında Ankara'da yapılan kutlamalarda

ve Atatürk anıtı açılışında İsmet İnönü'nde bulunduğu dönemin basınına yansımıştır (Akşam, 20 Mayıs 1951, 2-3; Tur, 2013, 149-150).

Söz konusu dönemde Ayın Tarihi Mecmuası sayıları hakkında yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda, bu mecmuanın 19 Mayıs etkinliklerinin anlaşılmasında ve aktarılmasında önemli bir kaynak olduğu söylenebilir. Ancak her tarihi kaynağın tenkite muhtaç olduğu gibi Ayın Tarihi Mecmuası da ciddi bir şekilde incelenmeli, diğer kaynaklarla karşılaştırıldıktan sonra bir kaynak olarak kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

1.Resmî Yayınlar ve Süreli Yayınlar

Akşam

Ayın Tarihi Mecmuası

Kanunlar Dergisi

Meclis-i Mebusan Zabıt Ceridesi

Resmî Gazete

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

2. Araştırma Eserleri

ACUN, Fatma (2011), “ Tarihin Kaynakları”, *Tarih Nasıl Yazılır? Tarih-yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji*, (Ed: Ahmet Şimşek), İstanbul: Tarih Kitabevi: 119-149.

ACUN, Fatma (2015), “ Görsel Malzemeler”, *Tarih İçin Metodoloji*, (Ed: Ahmet Şimşek), Ankara: Pegem Akademi: 274-281.

AKBULUT, Dursun Ali (1995), “ Samsun’un “Gazi Günü” ya da 19 Mayıs Bayramı, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi- XI*, S.33: 771-779.

AKGÜN, Seçil (1990), “ Metod”, *Fırat Üniversitesi Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihini Meseleleri Kollokyumu*, Elazığ: 191-201.

ASLAN, Demo Ahmet (2011), *Cumhuriyet’in Törensel Meşruiyeti: Ulus-Devlet İnşa Sürecinde Millî Bayramlar (1923-1938)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi).

BİRİNCİ, Ali (1998), “ Hatırat Türündeki Kaynakların Tarih Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi- XIV*, S.41: 611-620.

BOLAT, Bengül Salman (2007), *Millî Bayram Olgusu ve Türkiye’de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1923-1960)*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi).

ÇETİNKAYA, Saniye - DUMAN, Doğan (2019), “Basında Demokrat Parti Dönemi 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Kutlamaları” *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi- XIX*, S.38: 243-265.

DOĞANER, Suna (2019), “Kemalpaşa Dağı’nın (Nif Dağı) Rekreasyon Açısından Önemi”, *Sosyal Araştırmalar*, I, (Ed: M. Yıldırım, M. Sarıoğlan), Ankara: Akademisyen Yayınevi: 135-150.

DUMAN, Hasan (2000), *Osmanlı-Türk Süreli Yayınlar ve Gazeteleri (1828-1928)*, I-II-III, Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı Yayınları.

ERASLAN, Cezmi (2015), “ Cumhuriyet Tarihi, *Tarih İçin Metodoloji*, (Ed: Ahmet Şimşek), Ankara: Pegem Akademi: 64-66.

ERAVCI, H. Mustafa (2015), “ Osmanlı Kronikleri”, *Tarih İçin Metodoloji*, (Ed: Ahmet Şimşek), Ankara: Pegem Akademi: 255-263.

ERTAŞ, Mehmet Yaşar (2015), “ Osmanlı Belgeleri”, *Tarih İçin Metodoloji*, (Ed: Ahmet Şimşek), Ankara: Pegem Akademi: 237-246.

KOCAOğLU, Bünyamin (2002) “Aydın Tarihi Mecmuası İndeksi”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi- XVIII*, S.53: 627-699.

ÖZÜCETİN, Yaşar (2001), “Tarihi Araştırmada Malzemenin Kaynak Oluşu”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S.135: 155-162.

ŞAHİN, Haşim (2015), “ Yazma Eserler”, *Tarih İçin Metodoloji*, (Ed: Ahmet Şimşek), Ankara: Pegem Akademi: 247-255.

ŞİRİN, İbrahim (2015), “ Seyahatname, Hatırat ve Mektup”, *Tarih İçin Metodoloji*, (Ed: Ahmet Şimşek), Ankara: Pegem Akademi: 263-274.

TUR, Saniye (2013), *1930-1960 Döneminde 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Kutlamaları*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

TUŞ, Muhittin (2015), “ Tarihiçi ve Kaynak”, *Tarih İçin Metodoloji*, (Ed: Ahmet Şimşek), Ankara: Pegem Akademi: 232-236.

UZUN, Hakan (2010), “Milletin İradesiyle Oluşan Bir Bayram: Atatürk’ü Anma 19 Mayıs Gençlik Ve Spor Bayramı Ve Atatürk Döneminde Kutlanması”, *Karadeniz Araştırmaları- VI*, S.24: 109-125.

YALÇIN, E. Semih (2010), *Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin Kaynakları*, (4. Basım), Ankara: Berikan Yayınevi.

YILMAZ, Ensar (2010), “1950 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri ve Siyasal Sonuçları”, *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi- I*, S.2: 31-45.

Oya ŐAKI AYDIN

DİJİTAL KÜLTÜRÜN “OYNANAN” MASALLARI: BRAWL STARS OYUNUNUN GREIMAS’IN EYLEYENSEL ÖRNEKÇESİNE GÖRE İNCELENMESİ

Aybike SERTTAŐ - Dorukan ÇELİK

TÜRK SİNEMASINDA AİLE KURUMUNUN TEMSİLİ VE DÖNÜŐÜMÜ

Erman AKİLLİBAŐ - Kutalmıő Emre CEYLAN

OYUNLAŐTIRMANIN PAZARLAMADAKİ GÜCÜ

Ferdi AKBAŐ

TURİZMDE BÜTÜNLEŐTİRMENİN SALİHLİ (MANİSA) ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Onur SEMİZ

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ 19 MAYIS KUTLAMALARININ AYIN TARİHİ MECMUASI’NA YANSIMASI (1950-1955)

Hüseyin GÜNARSLAN

MYANMAR MÜSLÜMANLARININ TARİHİ

Elif İBŐİROĐLU BAYRAM

BİLGİ TOPLUMU SÜRECİNDE ŐİİRİN DÖNÜŐÜMÜ

Baőak BURAK

ADANA ULU CAMİ MİHRABI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Resul KÖSE

SOSYAL HİZMET TARİHİ BAĐLAMINDA MİLASLI İSMAIL HAKKI BEY’İN ALKOL BAĞİMLİLİĞİ VE KURTULMANIN ÇARELERİNE DAİR GÖRÜŐLERİ

ANASAY

anasaydergisi@hotmail.com

